

**Jäätmekavad Korraldatud olmejäätmete veo
rakendamise alusena
ehk jäätmehierarhia KOV teenistuses**

20.04.2010, Tallinn

**Peeter Eek
Keskkonnaministeerium
Jäätmeosakond**

peeter.eek@envir.ee

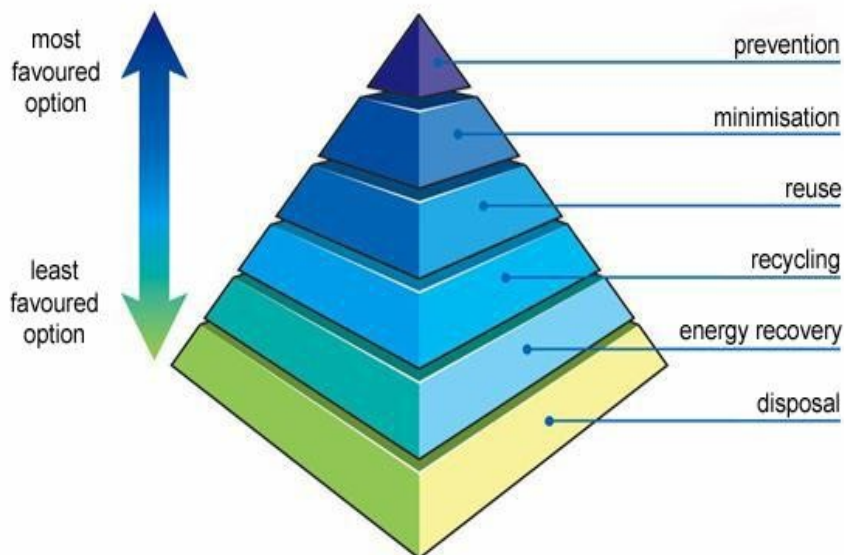
KESKKONNAMINISTERIUM

Jäätmekäitlushierarhia – müstiline püramiid?

Euroopa Liit - Ringlussevõtu Ühiskonna suunas

EL uus Jäätmedirektiiv
2008/98/EL, ülevõtmine
Liikmesriikides 2010

- Uue direktiivi peamine eesmärk: saavutada jäätmete tekke lahtihaakimine majanduskasvust ja märgatavalt jõulisemalt ka seni tunnustatud 'range jäätmekäitlushierahia' rakendamine

Jäätmekäitlushierahiast kehtivates aktides:

Senikehtiv Jäätmedirektiiv (algne 75/442, kehtiv redakstiooon 2006/12) sisaldab Jäätmekäitlushierarhia sätted alates 1991

Dir Art 3 esitab üldise hierarhiamudeli, kuid ei sisalda näit ringlussevõtu ja energiakasutuse definitsioone

Jäätmeseadus

§ 30. Jäätmete taaskasutamise põhimõtted

(1) Jäätmeid **tuleb** taaskasutada, kui see on tehnoloogiliselt võimalik ning kui see ei ole muude jäätmekäitlusmoodustega võrreldes ülemääraselt kulukas.

(2) Käesoleva seaduse § 15 lõigetes 2–4 nimetatud taaskasutamismooduste valikul **tuleb esmane eelistus anda** jäätmete korduskasutusele. Kui see ei ole võimalik, tuleb jäätmete energiakasutusele eelistada jäätmete ringlussevõttu **materjali või** toormena.

Üldised arengud - ladestamine

Seadusandlik surve jäätmete ladestamise vähendamiseks, sh eelkõige taaskasutamise suurendamiseks kasvab

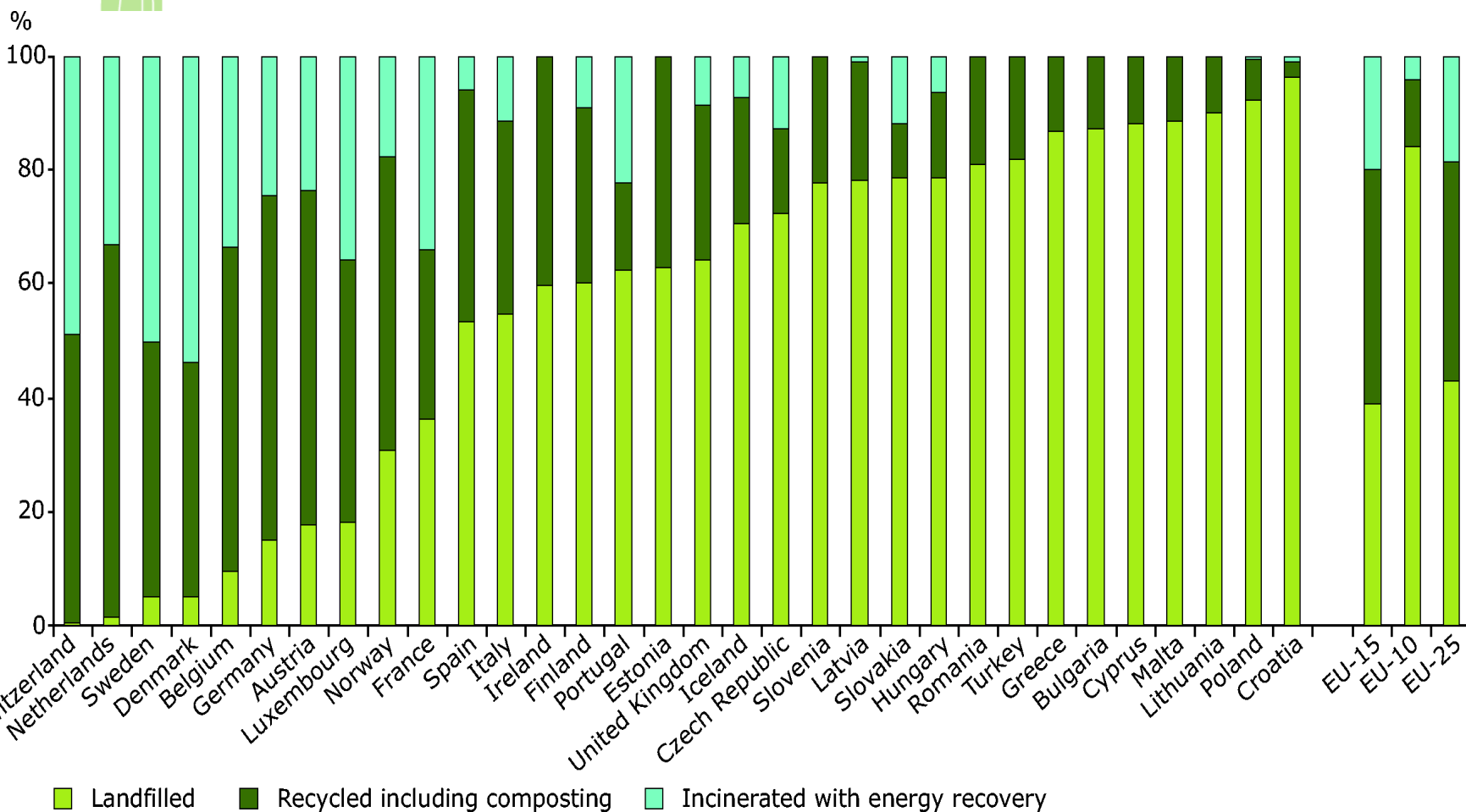
D, SWE, AT, BE jt on juba kehtestanud (mitmed riigid peatselt veel) sisuliselt bio-lagunevate jäätmete ladestamise keelu (DE: sega-olmejäätmete ladestamine alates 06-2005 lubatud vaid, kui see on läbinud kas põletuse või MBT, max TOC 18 %), tugevneb poliitiline surve, et seda teeksid ka Uued Liikmesriigid ise **VÕI** kehtestatakse see EL tasemel

Tegemist on eelkõige kliimamuutuste vähendamisega (bio-jääde prügilal => CH₄), millest EL-s ei ole tähtsamat keskkonnateemat!

Toetused tavajäätmete prügilate rajamisel – ladestamine on siiani sisuliselt doteeritud tegevus

Prügila	Ladestusala ha	Toetus tuh krooni (KIK, ÜF ja ERDF) 2000-2006	Toetus tuh kr/ha	
Jõelähtme	5,1	64 050	12 559	
Väätša	2,5	11 900	4 760	
Paikre	5,1	75 317	14 768	
Uikala	4	40 877	10 219	
Torma	2	13 571	6 786	
KOKKU	18,7	205 715 (13 M€)	keskmine	11 001 (0,7 M€)

Olmejätmete põletamise määr võrrelduna jäätmete ringlussevõtu ja ladestamisega prügilatesse, Euroopa Keskkonnaagentuur: 2007.a

Mida ladestati segajäätmetega prügilatel 2008 ?

Maakond	Prügila	plast	klaas	metall	Paber- kartong	Köögi- jäätmed	Aia- jäätmed	Ohtlikud Jäätmed	Muu Põlev	Tekstiil	Muu mittepõlev
Sisaldus % segajäätmes		18	9	3	18	31	5	1	6	4	6
Harjumaa	Jõelähtme	31313	15657	5219	31313	53929	8698	1740	10438	6959	10438
I-Virumaa	Uikala	4270	2135	712	4270	7354	1186	237	1423	949	1423
Jõgevamaa	Torma	1108	554	185	1108	1908	308	62	369	246	369
Järvamaa	Väätsa	3184	1592	531	3184	5483	884	177	1061	708	1061
Pärnumaa	Paikre	3571	1786	595	3571	6150	992	198	1190	794	1190
Nõuetele vastavad kokku		43446	21723	7241	43446	74824	12068	2414	14482	9655	14482
Harjumaa	Oru	158	79	26	158	273	44	9	53	35	53
Hiiumaa	Käina	350	175	58	350	603	97	19	117	78	117
L-Virumaa	Ussimäe	2396	1198	399	2396	4127	666	133	799	532	799
Põlvamaa	Adiste	708	354	118	708	1220	197	39	236	157	236
Saaremaa	Kudjape	1176	588	196	1176	2026	327	65	392	261	392
Tartumaa	Aardlapalu	7112	3556	1185	7112	12248	1976	395	2371	1580	2371
Valgamaa	Valga	824	412	137	824	1420	229	46	275	183	275
Viljandimaa	Viljandi	1999	999	333	1999	3442	555	111	666	444	666
Võrumaa	Räpo	1132	566	189	1132	1950	315	63	377	252	377
õuetele mittevastavad kokku		15857	7928	2643	15857	27309	4405	881	5286	3524	5286
KÕIK KOKKU		59303	29652	9884	59303	102133	16473	3295	19768	13178	19768

Esmased Järeldused

Hierarhia rakendamise tegelik 'raskuskese' on jäätmete vältimise tegevuskavade koostamisel – ja nende alusel sisuliselt jäätmeteket mõjuvate meetmete rakendamisel. Jäätmete vältimiseks loetakse ka kodukompostimist.

Väga oluline ka korduskasutuse edendamine, mida saab teha oluliselt Jäätmejaamade kaudu

Ringlussevõtu edendamine eeldab märgatavalt enam tähelepanu jäätmete liigitikogumisele

Riigi jäätmekava 2008-2013

- Jäätmekava periood on kuni 2013 eelkõige EL rahastamisperioodi alusel
- Detailsemalt on jäätmekavas kajastatud järgmised tegevusvaldkonna arengukavale iseloomulikud teemad:
- möödunud perioodil (2002-2007) püstitatud eesmärkide täitmise analüüs;
- hetkeolukorra analüüs ning prognoos aastani 2013 olulisemate jäätmeliikide kaupa;
- jäätmehooldusvaldkonna probleemide esitus;
- jäätmehoolduse strateegilised eesmärgid, eesmärgi saavutamise mõõdetavus (indikaatorid) ning tegevused koos vastutavate isikutega;
- arengukava elluviimiseks kavandatud meetmete rakendamiseks, püstitatud eesmärkide saavutamiseks vajalike rahastamisallikate ja -võimaluste prognoos.

KOVde jäätmekavad alates 2008

JäS kohalset tuleb KOV jäätmekavad ajakohastada aasta jooksul Riigi J.kava vastuvõtmisest- seega mais 2009

Paljudel KOVdel puudud siiani Jäätmekava, või on need formaalsed

Põhilised puudused :

- puuduvad hinnagud kogumissüsteemiga liitumisele ja kogumissüsteemist väljaspool olevate jäätmevaldajate tegevuse kohta
- KKM ITK admeid J.aruandluse põhiselt ei analüüsita täpsemalt, need on aga nii head, kui on algsed J.aruanded (näit 2007 a tekkis J.kava kohaselt Rakveres 6 t eterniidi jäätmeid – so. 1 eramaja, samas ka 200 t sõnnikut ??)
- tegeliku liigitikogumise taset ei hinnata, viidates, et tegelikud tekkekogused pole teada

Tekkekoguste hindamisel tuleb lähtuda liigitikogutud (eraldi aruandluses näidatu koos täpsustustega) ja mitte liigitikogutud ehk segajäätmetega koos kogutud osa, sellest liigitikogutu osa ongi liigitikogumise %

Teades ligikaudseid tekkekogused on võimaik hinnata ja kavandada liigitikogutavate kogust, selleks vajalikke mahuteid, teavitustoiminguid jms.

Jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamise toetamine ja sellega kaasnevad probleemid, I

- KOVidel soov valida alati kõige odavamam teenus, kuid sageli mitte osaleda ise nende projektide arendamisel
- See eeldab ka, et igal ajahetkel on mitu sarnast teenusepakkujat, mille vahel valida saab
- Sellised teenusepakkujad omakorda saavad pakkuda odavamat teenust, kui investeeringuid on tehtud olulisel määral Riigi ja EL toetustega
- Toetuse saamiseks on aga piisav ja tagatud nõudlus pakutud lahenduse järele, mis üldjuhul olmejätmete osas saab tähendada vaid KOVde tagatise – selleks vajalikud ka selged KOVde J.kavad
- Konkurentsiameti seisukoht on (veebr. 2010), et **KOV ei või otse kindlasse rajatisse jäätmeid suunata, võimalus teenust osutada peab jääma avatuks kõigile seaduslikele kriteeriumitele vastavatele ettevõtjatele. Kui selline jäätmevoogude suunamine peaks olema avalikes huvides siiski vajalik, tuleb selline käitje valida avaliku konkursi korras.**

Jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamise toetamine ja sellega kaasnevad probleemid, II

Seega – avalik konkurss teenusepakkuja valimiseks enne ÜF projektitaotlust?

Sellisel juhul tekkivad küsimused:

- Mille alusel üldse konkursi korraldada - see saaks olla lihtsustatult 'vastuvõtuhind', kuid see sõltuks kavandatava ÜF projekti korral omakorda võimalikust toetuse määrast, mida eelnevalt ei ole võimalik hinnapakkumises arvestada
- Riigihangete seaduse (§ 14 lg 1 pt 13) nn 'inhouse' sätte kohaldatavus KOV-de ettevõtetele (... tingimusel et see äriühing või sihtasutus on hankijale müüdavad asjad või asjade valmistamiseks, teenuste osutamiseks või ehitustööde tegemiseks vajalikud vahendid hankinud samas korras, nagu oleks käesolevast seadusest lähtuvalt pidanud hankima see hankija ise.)

Jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamise toetamine ja sellega kaasnevad probleemid, III

Kui kavandatavate rajatiste jäätmekogused ei ole teatud osas tagatud, tekib otsene küsimuses seoses struktuuritoetuse seaduse §22 lõikega 12, mille kohaselt on toetuse saaja kohustatud "tagama projekti eesmärgi saavutamiseks vajaliku vara säilimise ja **sihtotstarbelise kasutamise** ettenähtud tingimustel ja kooskõlas nõukogu määruse (EÜ) nr 1083/2006 artiklis 57 sätestatuga vähemalt viie aasta jooksul projekti abikõlblikkuse perioodi lõppemisest arvates või ENPI puhul vastavalt ühises rakenduskavas sätestatule".

Kokkuvõte

Jäätmete taaskasutuse meetme raames on tekkinud uued keerulised arutelüküsimused seoses Konkurenstiseaduse rakendusega, mille tulemusena tõenäoliselt on vajalik eesmärkide mõttes väga olulise meetme rahastamise eesmärkide oluline ümbersõnastamine

Massiivsetel toetustel ei ole mõtet, kui rajatised ei ole kaetud vajalike jäätmevoogudega

näit taaskasutuse esimeses voorus 2009 esitati 5 erinevat taotlust Põhja-Eestis bio-jäätmete käitlemiseks, kusjuures kõik projektid nägid sisendina ca 20 tuh t jäätmeid- samas reaalne tekkeprognoos 3-5 a vaates on ca 20 tuh t, samas ka praegune kompostimisvõimsus on üle 20 tuh t/a)

Täna tähelepanu eest !

KESKKONNAMINISTEERIUM